

Regeringskansliet
Justitiedepartementet**Betänkandet Skärpta och tydligare krav på vandel för
uppehållstillstånd (SOU 2025:33)**

Mot bakgrund av de intressen Åklagarmyndigheten har att bevaka lämnas följande yttrande.

Sammanfattning

Åklagarmyndigheten har i huvudsak inga erinringar eller andra synpunkter med anledning av betänkandet. Vi avstyrker dock förslaget om att ett uppehållstillstånd alltid ska kunna återkallas om utlänningen har dömts för brott och allmän domstol inte har prövat frågan om utvisning. Våra invändningar avser de fall då brottmålsdomen har getts av en svensk domstol.

9.8 En generell återkallelsegrund på grund av brott

Enligt nu gällande ordning är utvisningen en av flera möjliga konsekvenser av att begå brott. Utvisning är alltså en s.k. rättsverkan av brott och därmed accessorisk till det brott som ska ligga till grund för utvisningen; har inte frågan om utvisning prövats i brottmålet kan den inte senare tas upp på grund av samma brottslighet.

I betänkandet föreslås nu att uppehållstillstånd ska kunna återkallas på administrativ väg i de fall utvisningsfrågan inte har prövats i brottmålet, exempelvis om åklagaren bedömt att det saknas förutsättningar för utvisning och därför inte framställt något utvisningsyrkande eller om brottmålsdomen är utländsk. För de fall där en svensk brottmålsdomstol har prövat men ogillat utvisningsyrkandet föreslås dock inte någon möjlighet att enbart på grund av den brottsligheten återkalla uppehållstillståndet; man menar att det inte finns någon anledning att införa två parallella processordningar om samma sak.

Frågan om utvisning på grund av brott är inte sällan svårbedömd. Det medför att åklagare, för att ge domstolen ett tillräckligt handlingsutrymme, framställer utvisningsyrkanden i en sådan omfattning att yrkandet endast vinner bifall i tre fall av fyra (se SOU 2025:54 s. 208). Det finns samtidigt en rad situationer där en åklagare bedömer att omständigheterna motiverar ett utvisningsyrkande

medan en kollega skulle göra en motsatt bedömning. Med utredningens förslag skulle effekterna av om det är åklagaren eller domstolen som konstaterar att förutsättningar för utvisning saknas bli helt olika – domstolens avslag skulle hindra en återkallelse av uppehållstillståndet, åklagarens skulle det inte.

Det vore olyckligt om åklagare gavs skäl att bli återhållsamma med att yrka utvisning för att inte riskera att stänga ett utrymme att återkalla uppehållstillstånd på administrativ väg.

Det är en naturlig konsekvens av rollfördelningen i den svenska brottmålsprocessen att den tilltalade emellanåt kan ha fördelar – eller nackdelar – av att olika domare ställer olika höga krav på bevisning eller att skilda åklagare kan bedöma förutsättningarna för ett framgångsrikt utvisningsyrkande olika.

Mot den bakgrunden avstyrker vi att det tillskapas en möjlighet att återkalla ett uppehållstillstånd enbart på grundval av en svensk brottmålsdom där utvisningsfrågan inte varit uppe till prövning. Vi ser däremot inte något hinder att öppna för en sådan möjlighet då utlänningen har dömts för brott av en utländsk domstol.

Hela saken skulle naturligtvis ställa sig helt annorlunda om frågan om rätten att uppehålla sig i riket kopplades fri från brottmålet och istället genomgående prövades av Migrationsverket i enlighet vad en offentlig utredning nyligen har föreslagit bör utredas närmare (SOU 2025:54 kap. 5).

Detta yttrande har beslutats av vice riksåklagaren Eva Thunegard efter fördragning av kammaråklagaren Liselotte Nilsson. I den slutliga handläggningen av ärendet har också rättschefen Marie-Louise Ollén och överåklagaren Lennart Guné deltagit.

Eva Thunegard

Liselotte Nilsson

Kopia till

Kommunikationsavdelningen

Rättschefen

Biblioteket